

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrti in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katol. Hkovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Vinarstvo v nevarnosti.

V vinorejskem odseku državne zbornice se je dne 17. junija t. l. razmotrivalo o vzrokih nizkih cen lanskega vina.

Kot glaven vzrok se je splošno priznal izvenredno obilen pridelek v letu 1908, kateri je bil v celi Avstriji, kakor tudi na Spod. Štajerju, okroglo za polovico večji, kakor v drugih letih zadnjega desetletja. Na primer: na Štajerskem se je pridelalo lanske leto 1.870.028 hl vina. V letu 1907 le 903.536 hl. Na Kranjskem v letu 1908 390.221 hl, v letu 1907 le 280.071 hl. Približno ensko razmerje je bilo minulo leto skoraj v vseh drugih kronovinah ali vinorejskih deželah v Avstriji; dokaz temu je, da je prirastlo v naši državni polovici 8.142.194 hl vina, v letu 1907 pa samo 4.250.342 hl.

V vseh drugih letih do l. 1899 nazaj, se zadnja množina ni nad eden milijon hl navzdol ali navzgor spremijala. Zato je torej lahko umljivo, zakaj da ni mogoče za te izvanredne velike množine čeravno zelo dobrega vina dovolj edjemalcev ali kupcev dobiti.

Pa tudi ogrska državna polovica, katera je producirala v prejšnjih letih navadno le 3—4 milj. hl., je pridelala v l. 1908 sedem in pol milj. hl vina, kar seve tudi pritiska na naše vinske cene.

Napram temu se je skrčil naš izvoz v tuje države. Več sto tisoč hl vina smo izvažali samo v Švico; dandanes

uvažajo tje Španci in Francozi po mnogo nižjih cenah kakor se pri nas prodaja.

A pri vsem tem naj naš vinorejce ne obupa, ker enako dobre vinske letine kakor 1908 so zelo redke. V tekočem letu že nikakor ni pričakovati tako ogromnega pridelka, ker so v nižjih krajih, kakor na Nižje Avstrijskem, Štajerskem, posebno pa na Ogrskem in tudi drugod, trte silno pozeble. Zato pa se že tudi znatno dviga in zboljšuje cena vinn; treba je le še nekoliko potrpeti tistim, kateri še ga imajo v kleti, ker v doglednem času gotovo pridejo na zadovoljiv svoj račun, s katerim bo povrnjen njih obilen trud.

Glede ponarejanja vina je v imenovanem odseku posegel poslanec Roškar v razpravo. Zahteval je natančne kontrole pri vinotrtjih, pa tudi stroge kazni za tiste, ki bi morda še poskušali z umetno narejenimi vini oškodovati s težavami raznih vrst se boreče vinorejce. Zahteval je tudi, da se nastavijsko inšpektorji razmerno v zadostnem številu, da zamorejo svojo odgovorno službo vestno in natančno vršiti, kar bo gotovo v prid vinorejcem, kakor tudi vinopivcem. Vlado zastopnik je obljubil vpoštovati in tudi izvrševati opravilne zahteve ter sploh skrbeti zato, da se bo izpolnjevala vinska postava v prid vinorejcem.

Od druge velenegledne strani smo dobili k tej izredno važni stvari še to-le razpravo:

Na podlagi statističnih podatkov e. kr. poljedeljskega ministrstva se je vina pridelalo v hektolitrih.

jih k temu prisilili s klubovim sklepom in so zoper nagodbo le iz državnopravnih, strogo političnih ozir.

Zakaj pa niso veliki prijatelji vinorejci Roblek, Ploj in Jezovnik l. 1907 v državnem zboru razkrili, kaka nevarnost preti njih volilec radi ogrskega vina? Molčali so kot grob, sedaj pa njih listi hujskajo le iz strankarskih ozir. Sicer pa vsak otrok ve, kam pes taco moli, in da naši poslanci „narodni“ stranki nikdar ne bodo po godu. — Po novi nagodbi se je razmerje celo zboljšalo; kajti po novi nagodbi se je Ogrska zavezala, uveljaviti vinski zakon z najmanj tako strogimi določbami kakor je naš vinski zakon. Ogrska je svojo obljubo tekom enega leta izpolnila, kar N. D. še pred nedavnim časom ni vedel, ampak nasprotno trdil — in sedaj tam velja vinski zakon, ki še bolj strogo zabranjuje popačenje vina kot naš zakon. Ogrski židovi imajo sedaj mnogo težje stališče nego po stari nagodbi, seveda N. D. vse to previdno zamolči.

N. D. piše, da bi zadruga podporo že imela, če bi se na dr. Benkoviča ne obrnila; to je seveda po gornjih pojasnilih pristna liberalna laž! „N. D.“ priznava, da prošnja res ni bila pravilno sestavljena, češ da liberalci še niso tako izurjeni v pridobivanju državnih podpor kot „klerikaleci“. Gotovo laskavo priznanje za naše poslance!

Pred par dnevi pa je N. D. kričal, češ „klerikaleci“ so od vlade podkupljeni, ker so dobili za zadržno zvezo v Ljubljani par tisoč kron podpore; to liberalno doslednost naj vrag razume!

Vinarska zadruga se brani, češ da nima smisla, kupčije le posredovati, ampak da hoče sama zase vino kupovati in tudi prodajati in celo svoje gostilne imeti; taka navodila so baje 3 modri: Kunej, Jošt in Stiebler v Gradcu pri nemški splošni zadržni zvezi dobili.

Torej za te velike narodno-gospodarske učenjake je katekizem to, kar so v Gradcu zvedeli. S tem priznavajo, da sami pač mnogo o tem ne razumejo.

Šli bi še malo dalje na Dunaj, pa bi zvedeli naravnost od barona Stoercka, bivšega načelnika iste splošne zadržne zveze v Gradcu, kako mnenje ima on, ki je sam upeljal vinsko kupčijo pri splošni zadržni Zvezi v Gradcu, kakšne bridke skušnje je on napravil. Poslušajte skušene moze strokovnjake v ministratvu; saj je dovolj vzgledov, kako grozno s časom propadejo vinarske zadruge, ki delajo kupčije na lasten račun in celo imajo svoje gostilne. Nižje-avstrijske in tirolske zadruge, ki dobro prosperajo, so urejene na način, ki je ves drugi nego oni po pravilih vinarske zadruge v Celju. Le več ponka, potem še le organizirajte, gospodje Celjani!

V našem članku smo zadnjič zapisali, da ima zadruga predpisano „menda“ triletno odpoved za deleže. Pravil seveda nismo imeli pred očmi; zato povemo interesentom, da „N. D.“ piše, da je treba deleže le 6 mesecev naprej odpovedati. Sicer pa bo to iz pravil razvidno!

„N. D.“ piše, da je vinorejsko zadrugo v Brežicah ljubljanska Zadržna Zveza osnovala, tedaj „klerikaleci“. Konstatiramo, da imajo odločilni upliv zraven liberalci in da je zadrugo osnoval sedanji vodja liberalne Zveze slov. zadrug v Ljubljani, katerega je morala naša Zadržna Zveza radi nezmožnosti itd. hitro odaloviti.

Tako je, nič drugače! Za enega nezmožnega uradnika vendar ne more biti cela stranka odgovorna.

Ves zagovor „N. L.“ smo tedaj prav lahko pobili. Da smo nasprotnika v živo zadeli, dokazuje najbolj nezmerno surovi zagovor, katerega je priobčil „N. D.“ Ta grozi, češ da bode razkrinkal naša gospodarska podjetja. Le na dan z dokazi; potem pa pridemo s številkami, po katerih bode narodno stranko dolgo časa glava bolela.

Našim vinorejcem pa kličemo: mirno kri! Kar je v danih razmerah mogoče, bode se storilo. Nečemo pa vas slepiti in vam zlate gradove obetati.

Državni zbor.

Proračun je v razpravi. Glasovalo se je že o postavkah: ministrski svet, ministratvo za notranje zadeve, pravosodno ministratvo in naučno ministratvo.

K naučnemu in pravosodnemu ministratvu je govoril dr. Korošec. Izvajal je, zakaj Slovenci ravno do voditeljev teh dveh ministrstev nimajo prav nobenega zaupanja. Izprševal jima je vest o starih in novih grehih, ki sta jih zakrivila nasproti Slovincem. Ljubljanski „Slovenec“ poroča o tem govoru: „Govornik ostro napada pravosodnega ministra in se pritožuje, da zapostavlja sedanja vlada Slovence. Poslanec dr. Benkovič pritrjuje govornikom. Benkovičevi medklici tako razburijo Kurando, da se prične pričakati z njim. Kurandi prihiiti na pomoč nekdanji kanonir poslanec

dežela	vrsta	1899	1900	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Nižje Avstrijsko	belo	716.956	1.361.917	772.521	669.673	976.045	1.396.817	762.104	266.733	2.146.270
	rudeče	41.753	70.490	92.615	82.655	121.739	206.042	98.022	39.123	298.843
Štajersko	belo	90.160	476.460	629.350	405.276	536.481	839.073	700.599	284.347	1.509.920
	rudeče	11.637	37.135	64.974	51.820	52.761	149.931	100.546	73.726	117.064
	šilher	28.851	122.331	85.694	144.274	82.062	182.779	102.391	61.276	243.044
Kranjsko	belo	57.132	100.383	92.654	86.814	105.612	84.338	85.721	171.854	213.968
	rudeče	3.701	7.603	9.909	4.436	3.805	10.909	8.051	10.806	15.713
	šilher	53.812	67.313	96.223	57.505	90.323	61.466	56.478	97.411	160.590
Tirolsko	belo	191.106	366.878	266.828	272.523	289.375	285.820	279.727	484.047	366.712
	rudeče	498.760	695.185	703.117	592.670	629.797	604.654	586.775	816.363	610.736
v celi Avstriji	belo	1.406.996	2.677.699	2.128.690	1.735.499	2.281.482	2.996.182	2.197.786	1.691.764	5.091.728
	rudeče	1.877.833	2.345.819	2.527.778	1.812.598	2.011.154	2.083.200	1.941.243	2.377.923	2.581.591
	šilher	82.963	189.764	200.446	217.690	191.131	257.882	159.375	180.655	467.768
skupaj		3.367.792	5.213.282	4.856.914	3.765.787	4.433.767	5.337.264	4.298.404	4.250.342	8.141.194

Leto 1901 je podobno leto 1900.

Ogrska s Hrvaško je l. 1908 pridelala 7½ milijonov hl, preje pa povprečno vedno le 3—4½ milijonov hl. na leto.

Iz te tabele vidimo, da se je na Štajerskem leta 1908. pridelalo skupaj 1.870.028 hl vina, leta 1907 pa le 419.349 hl, tedaj l. 1908 4½ krat več vina kot l. 1907. Od l. 1899, ko se je pridelalo 130.648 hl do l. 1907 s. 419.349 hl se je produkcija pomnožila približno 3½ krat.

V celi Avstriji se je l. 1908 pridelalo 8 milijonov hl, l. 1907. in preje pa povprečno 4 milijone hl vina na leto!

Številke najboljše same govore. Vrh tega se je preje izvažalo v Švico na leto po 600.000 hl vina; sedaj pa je naše vino v Švici izpodrinilo ceno špansko in francosko vino.

Kdor sedaj ne uvidi, da je v prvi vrsti le preobil pridelek kriv slabih cen, ta je slep ali pa hudoben; naj politični sleparji „narodne“ stranke preštudirajo te uradne številke.

Še enkrat vinarska zadruga v Celju.

Naša razkritja o tej zadrugi so liberalce grozno razburila; v „N. D.“ 15. in 16. t. m. neki članek razsaja ter psuje na poljedeljsko ministratvo, na poslanca dr. Benkoviča in seveda — na duhovnike, da se človeku gabi. Vsekako si bo poljedeljsko ministratvo dobro ogledalo tiste članke, kajti naravnost škandal je, kakih izrazov se poslužuje zbesneli članek „N. D.“

„N. D.“ podtika naravnost dr. Benkoviču, češ da je on dal navodila poljedeljskemu ministratvu, kako ima rešiti prošnjo vinarske zadruge v Celju. Pooblašeni smo izjaviti, da je to od konca do kraja iz trte izvito; kajti dr. Benkovič v tej zadevi nikdar ni bil pri kakem referentu v poljedeljskem ministratvu, poslanec Roblek pa tudi ne, dotedaj, ko je bila prošnja v poljedeljskem ministratvu že rešena in odlok že v rokah osrednje zadržne zveze na Dunaju, kjer sta poslanca Roblek in dr. Benkovič prvič čula ta odlok iz ust barona Stoerck. Pozivljamo g. poslance Robleka naj pove, ali to ni res! — Poslanec dr. Benkovič vse druge grožnje s pomilovalnim smehom prezira.

Čemu se N. D. pri celi zadevi zaletava v duhovščino, nam je povsem neumljivo; hujskanje zoper duhovščino pač pri liberalnih kmetih najbolj vleče. Z brezmejnimi psovanjem hoče N. D. očitno pozornost obrniti od vinarske zadruge in obsodbe ministrstva.

Mesto da bi N. D. kritiziral odlok ministrstva in nam dokazal, da se vinarski zadrugi krivica godi, zabavlja na poslance S. K. Z., češ oni so krivi nizke cene vinn, ker so l. 1907. glasovali za nagodbo z Ogrsko.

Ta trditev je tako brezmejno nespametna, da se nam ne zdi vredno, jo posebej še pobijati. Pribijemo le, da nagodba z Ogrsko obstoji že od leta 1867., in smo tudi že pred l. 1867 z Ogrsko in celo severno Italijo tvorili enotno carinsko ozemlje, pa nikdar ni nikomur na um padlo, da bi kdo to razmerje do Ogrske odgovorno napravil za slabe vinske cene. Saj smo tudi pred l. 1907. pred novo nagodbo — ki prav nič ni premenila prejšnje stanje v tej točki — in še l. 1908., tedaj po nagodbi časi imeli prav dobre vinske cene, ki se morajo vrniti. Še danes imamo marsikje na Štajerskem primerne vinske cene. Za nagodbo z Ogrsko so tudi glasovali vsi tirolski, nekaj primorskih, vsi nemški štajerski poslanci, vsi nižje avstrijski poslanci — vinorejci i. t. d., naši liberalni poslanci so glasovali zoper nagodbo le iz ozira na Dalmatince, kateri so